

LAG ER TOCH EEN BRUG OVER DE DOMMEL IN DE ROMEINSE TIJD BIJ ZEGENWERP?

In 1971 verscheen het artikel van Knippenberg: „Ijzeren paalschoenen te Sint-Michielsgestel ¹⁾ Wij lezen daar ondermeer, dat bij verbredingswerkzaamheden van de Dommel bij het landgoed Zegenwerp zware palen tevoorschijn zijn gekomen. Of deze behoord hebben tot een brug of een aanlegsteiger was niet meer te achterhalen.

Men vond er ook een ijzeren paalschoen. W. Knippenberg vindt het verleidelijk om hier te denken aan een brug uit de Romeinse tijd. „Dat paalschoenen gevonden worden op plaatsen, die van nature geschikte oversteekplaatsen zijn en ook in de Romeinse tijd als zodanig dienst hebben gedaan”, bewijst nog niet, schrijft hij, „dat zij uit die tijd afkomstig zijn”. En hij besluit dan met „blijft onze conclusie, dat ijzeren paalschoenen „wellicht” uit de Romeinse tijd dateren, maar waarschijnlijk uit veel latere eeuwen”.

In hetzelfde artikel laat W. Knippenberg evenwel ook uitkomen, dat Prof. Dr. J. E. Bogaers een sterk vermoeden heeft, dat de gevonden houtconstructies wel eens overblijfselen zouden kunnen zijn van een brug in de Romeinse tijd. Door de graafwerkzaamheden is echter volgens W. Knippenberg een systematisch onderzoek van de bodem niet mogelijk. Op de topografische kaart van tegenwoordig ziet men het Dommeldal ter hoogte van het gehucht Zegenwerp versmallen. Een werkelijk ideale oversteekplaats. In het Etymologisch Woordenboek ²⁾ vindt men bij Worp het volgende: „in plaatsnamen of plaats waar netten worden uitgeworpen, zoals in de naam Zegenwerp, of vluchtheuvel in Friesland en dan dus opgeworpen land”. Wij hebben dus te maken met een plaats waar visnetten werden uitgeworpen. In Van Dales Woordenboek ³⁾ staat bij z e g e n: „groot, smal visnet met een zak(kuil) in het midden kurken aan de bovenpees en loodjes aan de onderpees waarmee men de *gehele breedte* van een viswater afsluit; trekt men het voort en daarna met één eind rond, dan vangt men alle vissen die niet door de mazen kunnen: met de zegen vissen”.

Door de plaatselijke versmalling van de Dommel te Zegenwerp (zie topografische kaart) lijkt dit mij een ideale plaats om vis op te wachten. In het Etymologisch Woordenboek ⁴⁾ vindt men bij z e g e n: „visnet” ontstaan uit lat. *s a g ê n a* ontstaan uit gr. *s a g è n è* „sleepnet”.

Het bestanddeel Zegen in Zegenwerp kan dus heel wel ontstaan zij door germanisering van *sagêna*. Ik denk hierbij aan het verschuiven van de klemtoon naar het eerste gedeelte. Natuurlijk vertoont het Dommeldal op meerdere plaatsen versmallingen. Vele plaatsen lenen zich zo op het eerste gezicht voor het vangen van vis met een sleepnet, waarbij men de gehele breedte van het viswater afsluit. Bij Zegenwerp evenwel kan of kon men het water gemakkelijk bereiken. Drs. Knippenberg spreekt over een oude zandweg in de richting van de oever, waar de palen zijn gevonden in zijn bovenaangehaalde artikel. Hij wijst er zelfs op, dat genoemde weg ook voorkomt op de gemeentekaart uit de Kuijperatlas uit het midden van de vorige eeuw. Waartoe heeft deze weg gediend? Was er een overzetveer, een aanlegsteiger voor vissers of een brug? Vanaf een eventuele brug kan men gemakkelijk vissen en daarbij netten hanteren. Bij een brug in de Romeinse tijd vindt men vaak een politiepost. Hielden deze militairen zich bezig met de visvangst om zo in eigen behoefte te voorzien?

DRS. H.J.M. THIADENS

¹⁾ W.H.Th. Knippenberg: IJzeren paalschoenen te Sint-Michielsgestel (In: Brabants Heem jrg. XXIII. nr. 6 nov-dec 1971) pag. 312-134.

²⁾ Dr. J. de Vries: Etymologisch Woordenboek, Utrecht, 1959 p. 282.

³⁾ Van Dales Nieuw Groot Woordenboek 's-Gravenhage, 1950 p. 2149.

⁴⁾ Dr. J. de Vries: Etymologisch Woordenboek, Utrecht 1959 p. 289.